

Smlouva na Sínaji

Texty na tento týden

Ex 19,1–20,17; Zj 21,3; Dt 5,6–21; Jk 1,23–25; Ř 3,20–24; Ř 10,4

Základní verš

„Vy sami jste viděli, co jsem učinil Egyptu. Nesl jsem vás na orlích křídlech a přivedl vás k sobě. Nyní tedy, budete-li mě skutečně poslouchat a dodržovat mou smlouvu, budete mi zvláštním vlastnictvím jako žádný jiný lid, třebaže má je celá země. Budete mi královstvím kněží, pronárodem svatým. To jsou slova, která promluvíš k synům Izraele.“ (Ex 19,4–6)

Kam vedl Hospodin svůj lid poté, co je vysvobodil z Egypta? Samozřejmě do zaslíbené země. Kam jinam? Taková odpověď je sice zeměpisně přesná, ale teologicky je chybná. Odpověď dává sám Bůh: „Vy sami jste viděli, co jsem učinil Egyptu. Nesl jsem vás na orlích křídlech a přivedl vás k sobě“ (Ex 19,4). Biblicko-teologická odpověď na otázku odhaluje Boží záměr, to, co je pro něj nejdůležitější: Hospodin přivedl svůj lid k sobě.

Když se lidé od Boha vzdalují, on je hledá a volá je zpět k sobě. Nejlepším příkladem této hluboké pravdy je zahrada Eden. Když Adam a Eva zhřešili proti Bohu, neuposlechli jeho příkaz a schovali se před ním, převzal iniciativu a přišel se zeptat: „Kde jsi?“ (Gn 3,9). Bůh vždy dělá první krok. Ježíš to říká zcela jasně: „Pojďte ke mně, všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny, a já vám dám odpočinout. Vezměte na sebe mé jho a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorného srdce: a naleznete odpočinutí svým duším“ (Mt 11,28.29).

Bůh nás všechny volá k sobě. Náš věčný osud závisí na tom, co odpovíme.

Osnova lekce

V rámci již osmé lekce této série, v níž studujeme knihu Exodus, se zaměříme na příchod Izraelců k hoře Sínaj a Boží iniciativu k uzavření smlouvy s nimi. Budeme sledovat jak přípravu lidu na přijetí Desatera, tak i samotný dar tohoto zákona a záměr, který s ním Bůh měl.

- Ex 19,1–8: Boží zaslíbení Izraeli na úpatí hory Sínaj (neděle)
- Ex 19,9–25: Příprava Izraele na přijetí Desatera (pondělí)
- Ex 20,1–17: Desatero jako Boží dar (úterý)
 - Jk 1,22–25: Různé role a důležitost Božího zákona (středa)
 - Ř 3,20–24; 10,4: Zákon jako Boží zaslíbení a Kristus jako jeho cíl (čtvrtek)

Budování společenství

- Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?
- Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.

NA HOŘE SÍNAJ

7Mojžíš přišel, zavolal starší lidu a předložil jim všechno, co mu Hospodin přikázal. 8Všechn lid odpověděl jednomyslně: „Budeme dělat všechno, co nám Hospodin uložil.“ Mojžíš tlumočil odpověď lidu Hospodinu. (Ex 19,7.8)

Osobní studium

Přečtěte si Ex 19,1–8. Co jim zde na úpatí hory Sínaj Bůh slíbil?

Bůh přivedl Izraelce pod horu Sínaj (arabsky *Džabal Músa*), kde jim záhy dal deset přikázání (Desatero). Je pravděpodobné, že právě na Sínaji (nadmořská výška 2285 metrů) na Sínajském poloostrově se Mojžíš několikrát setkal s Bohem (např. Ex 3,1; 19,2; 24,18) a o mnoho let později se právě na tomto místě odehrálo Eliášovo setkání s Hospodinem (1Kr 19,8). Je to ta samá hora, na které Bůh povolal Mojžíše, aby vyvedl Izrael z Egypta (Ex 3,1.10). Tehdy Bůh Mojžíšovi řekl, že ho spolu s osvobozeným Izraelem bude právě na tomto místě uctívat. To mělo být pro Mojžíše znamením, že je vede Bůh Abrahamův, Izákův a Jákobův (Ex 3,12).

Po dvou měsících stálého putování dorazili Izraelci pod horu Sínaj (Ex 19,1), kde zůstali asi rok (srov. Ex 19,1 a Nu 10,11.12). Během tohoto období bylo vydáno mnoho zákonů (Ex 19–40; Lv 1–27 a Nu 1–10). Pobyt Izraele pod horou Sínaj je ústřední částí příběhu,

který je zapsán v Tóře. Zde nacházíme základ toho, jak se Izraelci stali Božím vyvoleným lidem, jediným národem, který neměl být ovládán pohanstvím a modlářstvím.

Bůh přebírá iniciativu a uzavírá smlouvu mezi sebou a Izraelem. Pod podmínkou poslušnosti lidí a udržování vztahu s ním Bůh slibuje, že z něj učiní svůj zvláštní poklad, království kněží, svatý národ.

Být svatým lidem znamená být oddaný Bohu a zjevovat jeho charakter ostatním, zejména okolním národům. Izraelci byli také povoláni k tomu, aby žili jako kněží nebeského Krále, kteří budou ostatní lidi spojovat s Bohem, povedou je k němu a budou je učit jeho cestám a zákonům. Měli být zvláštním Božím pokladem. Hospodin chtěl, aby Izraelci byli prostředníky, kteří by osvěcovali svět poznáním Boha a jeho charakteru.

Tato smlouva byla právním ustanovením vztahu mezi Bohem a jeho lidem. Obecná formulace smlouvy, která se v jednotlivých textech mírně liší, zní: „Já jim budu Bohem a oni budou mým lidem.“ (Viz Ex 6,7; Lv 26,12; Jr 24,7; Jr 31,33; Žd 8,10; Zj 21,3.)

Aplikace

Přemýšlej o tom, že jsi Božím „zvláštním pokladem“. Jaká mimořádná privilegia to zahrnuje? Jaké zvláštní povinnosti z toho vyplývají?

PŘÍPRAVA NA PŘIJETÍ DARU

⁹Hospodin řekl Mojžíšovi: „Hle, přijdu k tobě v hustém oblaku, aby lid slyšel, až s tebou budu mluvit, a aby ti provždy věřili.“ Mojžíš totiž Hospodinu oznámil slova lidu. ¹⁰Hospodin dále Mojžíšovi řekl: „Jdi k lidu a dnes i zítra je posvěcuj; ať si vyperou pláště¹¹ a ať jsou připraveni na třetí den, neboť třetího dne sestoupí Hospodin před zraky všeho lidu na horu Sínaj. ¹²Vymeziš kolem lidu hranici a řekneš: Střežte se vystoupit na horu nebo i dotknout se jejího okraje. Kdokoli se hory dotkne, musí zemřít. (Ex 19,9–12)

Osobní studium

Přečtete si Ex 19,9–25. Jak Bůh připravil Izraelce na přijetí Desatera?

Bůh dal konkrétní pokyny, co mají Izraelci dělat, aby se připravili na vydání Zákona na Sínaji. Jejich vnější čistota měla odrážet jejich naprostou oddanost Bohu. Jejich úkolem bylo připravit se na nádherný projev Hospodinovy slávy, která se měla zjevit. „Když nadešel třetí den a nastalo jitro, hřmělo a blýskalo se, na hoře byl těžký oblak a zazněl velmi pronikavý zvuk polnice. Všechn lid, který byl v táboře, se trásl“ (Ex 19,16).

Desatero je srdcem Božího zjevení a biblické etiky. Tvoří podstatu a základ Božích norem pro celé lidstvo. Jeho principy jsou věčné a univerzální.

Podle biblického vyprávění bylo Desatero vyhlášeno Bohem (Ex 19,19; Ex 20,1; Dt 5,4.5.24) a jím také napsáno (Ex 24,12; Ex 31,18; Dt 5,22). Mojžíš je dokonce přijal dvakrát jako zvláštní dar (Ex 32,19; Ex 34,1; Dt 10,1–4).

V knize Exodus je Desatero označováno jako „svědectví“ (hebr. *edut*; Ex 31,18). Nazývá se také „slova smlouvy“ (hebr. *dibre habít*; Ex 34,28). Podle knihy Deuteronomium je Desatero napsáno na „deskách smlouvy“ (Dt 9,9.11.15). V žádné knize v hebrejštině se nepoužívá výraz „deset příkázání“ (hebr. *micvot*, „příkázání“). Místo toho je Desatero třikrát označeno jako „deset slov“. Hebrejská formulace *aseret haddebarim* vychází ze slova *dabar*, které znamená „slovo, věta, věc, řeč, příběh, slib, výrok“. (Viz Ex 34,28; Dt 4,13 a 10,4; překládá tak BK i ČSP.)

V Písmu najdeme dvě verze Desatera – je mezi nimi jen malý rozdíl. První je zaznamenána v Ex 20,1–17 a druhá v Dt 5,6–21. Druhá verze, kterou Mojžíš ústně předložil Izraeli, se objevila téměř čtyřicet let po Sínaji, těsně před vstupem izraelského národa do zaslíbené země (Dt 1,3.4; Dt 4,44–47). Tyto okolnosti vysvětlují drobné rozdíly mezi nimi.

Když Pavel shrnul podstatu zákona do principu lásky, citoval z Desatera (Ř 13,8–10). Láska je skutečně shrnutím Božího zákona, neboť Hospodin je Bohem lásky (1J 4,16).

Aplikace

Jak rozumíš myšlence, že Desatero je vyjádřením Boží lásky? Co to znamená? Jak se v Desateru projevuje Boží láska?

DAR DESATERA

¹Bůh vyhlásil všechna tato přikázání:

²„Já jsem Hospodin, tvůj Bůh; já jsem tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví.

³Nebudeš mít jiného boha mimo mne. ⁴Nezobrazíš si Boha zpodoběním něčeho, co je nahoře na nebi, dole na zemi nebo ve vodách pod zemí. ⁵Nebudeš se ničemu takovému klanět ani tomu sloužit. Já jsem Hospodin, tvůj Bůh, Bůh žárlivě milující. Stíhám vinu otců na synech do třetího i čtvrtého pokolení těch, kteří mě nenávidí, ⁶ale prokazují milosrdenství tisícům pokolení těch, kteří mě milují a má přikázání zachovávají. (Ex 20,1–6)

Osobní studium

Přečtete si Ex 20,1–17. Co je podstatou Desatera? Jak je zapsáno?

Všimněte si, že Desatero nezačíná příkazy, ale milostivým jednáním Boha s jeho lidem (Ex 20,2). Hospodin nejprve projevuje svou milost tím, že dává Izraeli svobodu a spásu, a teprve potom zjevuje svou vůli. Desatero přikázání měli lidé dodržovat z lásky a vděčnosti za to, co pro ně Bůh udělal.

Klíčové slovo, které Bůh použil pro shrnutí Desatera, je „láska“ (Ř 13,10). Největším přikázáním je přikázání lásky, které se projevuje dvěma způsoby: láskou k Bohu (Dt 6,5) a láskou k bližnímu (Lv 19,18).

V prvních čtyřech přikázáních Desatero vysvětluje, co znamená milovat Boha. V dalších šesti přikázáních zákon ukazuje, co znamená milovat bližního. Desatero přikázání začíná uctíváním a vyvyšováním Boha nade vše (vertikální láska) a pokračuje respektováním druhých (horizontální láska):

1. Ctít a uctívat Boha tím, že mu budeme dávat první a nejdůležitější místo v každé situaci našeho života (první přikázání).

2. Ctít a zachovávat jedinečné postavení Boha a nenahrazovat ho modlou v jakékoli podobě, ať už fyzické, symbolické nebo duchovní. Naše nejčistší náklonnost patří Pánu (druhé přikázání).
3. Mít v úctě Boží jméno – jeho pověst a charakter (třetí přikázání).
4. Zachovávat jeho sobotní den odpočinku a uctívání (čtvrté přikázání).
5. Respektovat rodiče (páté přikázání).
6. Respektovat život (šesté přikázání).
7. Respektovat manželství (sedmé přikázání).
8. Respektovat cizí majetek (osmé přikázání).
9. Respektovat pověst druhých lidí (deváté přikázání).
10. Vážme si sami sebe, aby nám žádné sobecké touhy nenarušovaly charakter (desáté přikázání).

Ježíš sám řekl: „Milujete-li mne, budete zachovávat má přikázání“ (J 14,15; viz také 1J 4,20.21). Skutečná poslušnost je tedy výrazem lásky a vděčnosti vůči Ježíši. Tato láska se nejsilněji projevuje v našem chování a postoji k druhým lidem.

Aplikace

Desatero není jen seznamem pravidel, ale odpovědí na Boží lásku a milost. Jak ti pochopeš, že Boží přikázání jsou založena na lásce a vděčnosti, pomůže porozumět poslušnosti? Když budeš přemýšlet o principech Desatera, zamysli se nad jednou oblastí svého života, ve které můžeš tento týden lépe projevit lásku k Bohu nebo lásku k bližnímu. Jaký praktický krok uděláš, abys svůj život lépe sladil s Boží vůlí?

RŮZNÉ FUNKCE BOŽÍHO ZÁKONA

²²Podle slova však také jednejte, nebud'te jen posluchači – to byste klamali sami sebe! ²³Vždyť kdo slovo jen slyší a nejedná podle něho, ten se podobá muži, který v zrcadle pozoruje svůj vzhled; ²⁴podívá se na sebe, odejde a hned zapomene, jak vypadá. ²⁵Kdo se však zahledí do dokonalého zákona svobody a vytrvá, takže není zapomnětlivý posluchač, nýbrž také jedná, ten bude blahoslavený pro své skutky. (Jk 1,22–25)

Osobní studium

Boží zákon zjevuje Boží charakter. Ukazuje nám, jaký Bůh je. Stejně jako je Bůh svatý, spravedlivý a dobrý, je takový i jeho zákon. Apoštol Pavel to potvrzuje slovy: „Zákon je tedy sám v sobě svatý a přikázání svaté, spravedlivé a dobré“ (Ř 7,12).

Bible ukazuje Boží zákon ve velmi pozitivním světle (Mt 5,17.18; J 14,15; 1K 7,19). Člověk může o zákoně básnit (jako Ž 119), zpívat o něm (Ž 19) a rozjímat nad ním dnem i nocí (Ž 1,2; Joz 1,8). Zákon pomáhá člověka chránit před zlem a dává mu moudrost, porozumění, zdraví, prosperitu a pokoj (Dt 4,1–6; Př 2–3).

1. Boží zákon je jako plot, který nám na jedné straně vytváří široký volný prostor pro život, na druhé straně nás varuje, že po překročení určité hranice nás čeká nebezpečí, potíže, komplikace, a dokonce smrt (Gn 2,16.17; Jk 2,12).
2. Zákon zároveň ukazuje na Ježíše, který nám odpouští hříchy a mění náš ži-

vot (2K 5,17; 1J 1,7–9). Tímto způsobem nás jako „vychovatel“ (paidagógos) vede ke Kristu (Ga 3,24).

Co říká úvodní text (J 1,22–25) o úloze a významu zákona? Jak nám tato slova pomáhají uvědomit si funkci a význam zákona?

Ano, zrcadlo může odhalit naše chyby. Nemá však schopnost tyto nedostatky napravit. Zrcadlo poukazuje na problémy, ale nenabízí jejich řešení. Stejně je to s Božím zákonem. Snaha být spravedlivý před Bohem dodržováním zákona je jako dívat se do zrcadla a doufat, že dříve či později zrcadlo odstraní vaše nedostatky.

Protože jsme spaseni vírou, a ne skutky, tedy ani skutky zákona, někteří křesťané věří, že zákon byl zrušen a že už ho nemusíme dodržovat. Takové tvrzení je však hrubým nepochopením vztahu mezi zákonem a evangeliem. Je totiž třeba mít na paměti, že právě zákon definuje hřích: „Hřích bych byl nepoznal, kdyby nebylo zákona“ (Ř 7,7). Existence zákona je právě tím důvodem, proč potřebujeme evangelium.

Aplikace

Jak se ti daří dodržovat Boží zákon? Je tvůj úspěch dostatečný na to, aby byl základem tvého spasení? Pokud ne, proč potřebuješ evangelium?

ZÁKON JAKO BOŽÍ ZASLÍBENÍ PRO NÁS

²⁰Vždyť ze skutků zákona „nebude před ním nikdo ospravedlněn“, neboť ze zákona pochází poznání hříchu. ²¹Nyní však je zjevena Boží spravedlnost bez zákona, dosvědčovaná zákonem i proroky, ²²Boží spravedlnost skrze víru v Ježíše Krista pro všechny, kdo věří. Není totiž rozdílu: ²³všichni zhřešili a jsou daleko od Boží slávy; ²⁴jsou ospravedlňováni zadarmo jeho milostí vykoupením v Kristu Ježíši. (Ř 3,20–24)

Vždyť Kristus je konec zákona, aby spravedlnosti došel každý, kdo věří. (Ř 10,4)

Osobní studium

Apoštol Pavel v úvodním textu (Ř 3,20–24) jasně říká, že nemůžeme být spaseni dodržováním zákona. Jaká by tedy měla být role zákona v našem životě?

Hebrejský význam slova *dabarím*, které Mojžíš použil k popisu Desatera (Ex 34,28; Dt 4,13; Dt 10,4), není „přikázání“, ale „slovo“. Toto „slovo“ (jednotné číslo *dabar*) může také znamenat „slib“ nebo „zaslíbení“. Na mnoha místech (1Kr 8,56; 2Pa 1,9; Neh 5,12.13; Dt 1,11; 6,3; 9,28; Joz 9,21; 23,5) je tedy *dabar* překládáno buď ve formě podstatného jména, nebo slovesa, které vyjadřuje myšlenku slibu.

Ellen Whiteová nabízí následující pohled na roli Desatera: „Desatero přikázání [...] je deset zaslíbení.“ (1BC 1105) Desatero je třeba chápat jako Boží zaslíbení, která nás mají

vést správnou cestou, aby pro nás mohl dělat úžasné věci. Musíme je však dodržovat.

Jak máme rozumět Pavlovu výroku, že Kristus je „konec“ zákona (Ř 10,4)?

Apoštol Pavel uvádí, že Ježíš Kristus je *telos* („konec“ nebo „cíl“) zákona. To však neznamená, že Kristus ruší zákon nebo ukončuje jeho platnost. Toto tvrzení znamená, že Kristus je cílem a účelem zákona. Neznamena to, že jeho vykupitelská oběť ukončuje platnost a trvalost zákona.

Pavel naopak hovoří o důležitosti zákona, o jeho legitimitě a trvalé autoritě (Ř 3,31; 1K 7,19; Ga 5,6). Význam slova *telos* se zaměřuje především na cíl a smysl, nesouvisí tedy s časem. Kristus je klíčem k odhalení skutečného smyslu a účelu Božího zákona. Bylo by proto nesprávné tvrdit, že Kristus zákon zrušil, nahradil nebo odstranil. Kristus je jak cílem zákona, tak tím, na koho zákon ukazuje.

Aplikace

Jak zákon obrací naši pozornost na Ježíše? Co nám zákon prozrazuje o nás samotných? Jak nás vede k Ježíši?

PODNĚTY K ZAMYŠLENÍ

Přečtěte si 1. část 27. kapitoly „Sínaj“ (PP 303–310; NUD 142–145) a 29. kapitolu „Velký spor“ (PP 331–342; NUD 155–159) z knihy *Na úsvitu dějin*.

„Bůh vyhlásil svůj zákon za projevů své moci a slávy, aby jeho lid na tuto scénu nikdy nezapomněl. Chtěl všem lidem ukázat posvátnost a trvalou platnost svého zákona.“ (PP 303; NUD 145)

Tato zásada úcty platí i dnes. Vychází z pochopení Boží velikosti a jeho majestátu. Pohled na Boží slávu vyvolává v našich srdcích vděčnost a pokořuje naši pýchu. Čím jasněji vidíme Boží svatost, tím více nedokonalostí rozpoznáváme ve svém životě. To nás vede k ještě větší žízni po jeho proměňující přítomnosti a k touze se mu více podobat.

Vědomí, že náš život je v rozporu s Bohem a jeho svatým zákonem, nás činí zcela závislými na Kristově zástupné smrti za nás.

Ježíš jasně řekl, že pokud pokorně přijímáme Boha za svého Pána a Krále, není těžké poslouchat jeho příkazy (Mt 11,28–30). Kristus ukázal, že Boží zákon má trvalou platnost (Mt 5,17–20). Pokud Boží zákony dodržujeme z lásky a vděčnosti za spasení, které nám Bůh ve své milosti daroval, můžeme prožívat plnost spásného vztahu s ním. Život podle zákona nám přináší mnoho výhod a požehnání (ostatně podívejte se na bolest a obtíže, které přináší jeho porušování). Zároveň se však můžeme těšit z jistoty a vědomí, že naše spasení spočívá v Ježíši, nikoli v dodržování zákona.

Otázky k rozhovoru

1. Příprava na přijetí zákona pomáhala lidem pochopit význam a podstatu zbožnosti a úcty. Kdy dnes jako církev a jako sbor prožíváme podobné vědomí úcty a bázně před Bohem? A cítíme úctu vůbec, nebo jsme takový pocit již ztratili?
2. Přemýšlejte více o formulaci smlouvy: „Já budu jejich Bohem a oni budou mým lidem.“ Co to pro vás znamená dnes? Jak by se to mělo projevovat v životě jednotlivce a ve společenství věřících?
3. Bůh nám dává schopnost dělat to, co nám přikazuje. Ellen G. Whiteová píše: „Všechny Boží příkazy zároveň obsahují sílu k jejich vykonání.“ (COL 333; PM 168) Jak lze tento slib (dabar) uvést do praxe?
4. Jak máme odpovědět na běžný argument, že zákon byl zrušen na kříži? O odstranění čeho tento argument vlastně mluví?